

Arviointiraportti

Hyvinvointialueen valmistelutilanne 14.12.2022

Tarkastuslautakunta 14.12.2022

Aluevaltuusto 19.12.2022

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Hyvinvointialueen valmistautuminen toiminnan käynnistymiseen	4
3. Tarkastuslautakunnan väliarviointi	7
4. Kuulemis- ja haastatteluaineiston purku	9
5. Yhteenveto, johtopäätökset ja suositukset	18
6. Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma 2022	27

1. Johdanto

Ensimmäiset aluevaalit pidettiin 23.1.2022 ja niissä valittiin aluevaltuutetut hyvinvointialueille. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto kokoontui ensimmäiseen kokoukseen 1.3.2022 ja aluevaltuusto ryhtyi rakentamaan hyvinvointialueen organisaatiota ja sen toimintaa.

Ensimmäisessä aluevaltuuston kokouksessa päätettiin Väliaikaisen valmistelutoimielimen valmistelun pohjalta muun muassa hyvinvointialueen hallintosäännöstä, aluehallituksen ja lautakuntien jäsenistä ja valittiin tilintarkastaja tilikausille 2021 ja 2022.

Ensimmäisessä kokouksessaan aluevaltuusto asetti tarkastuslautakunnan talouden ja hallinnon tarkastusta varten. Tarkastuslautakunta antoi 30.5.2022 aluevaltuustolle ensimmäisen arviointikertomuksen. Tilikautta 2021 koskenut arviointikertomus kohdistui hyvinvointialueen valmisteluun ja Väliaikaisen valmistelutoimielimen, eli Vaten toimintaan.

Tämä aluevaltuustolle annettava väliarviointi kohdistuu hyvinvointialueen valmisteluvuoden 2022 valmistelutilanteen arviointiin. Väliarviointi on raportti tarkastuslautakunnan tekemistä havainnoista, miten valmistelu on edennyt vuonna 2022 ja mikä on arviointihetkellä olennaisen kriittistä. Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelmaan 2022 sisältyy arviointi aiheesta Hyvinvointialueen toiminnan käynnistyminen ja väliraportti on osa tämän arviointiaiheen raportointia. Kokonaisuudessaan arviointi raportoidaan valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa keväällä 2023.

Tehtävänsä mukaisesti tarkastuslautakunta näkee tarkoituksenmukaisena antaa aluevaltuustolle oman arvionsa hyvinvointialueen valmistelutilanteesta ennen historiallista muutosta, kun vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen palveluiden järjestämisestä siirtyy kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023 ja hyvinvointialueen varsinainen toiminta alkaa.

2. Hyvinvointialueen valmistautuminen toiminnan käynnistymiseen

Hyvinvointialueen varsinainen toiminta käynnistyy 1.1.2023, kun sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue on yksi Suomen 21:stä hyvinvointialueesta ja pinta-alaltaan se on Suomen toiseksi suurin hyvinvointialue. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue tuottaa sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimen palvelut 30 kunnan alueella noin 415.000 asukkaalle.

1.1.2023 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle siirtyy noin 18.500 työntekijää Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiristä, Pohjois-Pohjanmaan kunnista sekä viidestä alueella toimivasta sote-kuntayhtymästä. Organisaatiosta muodostuu yksi Suomen suurimmista julkishallinnon työnantajista.

Hyvinvointialue on lähes kokonaan julkisin verovaroin toimiva organisaatio. Hyvinvointialueen tulot muodostuvat suurimmaksi osaksi valtion myöntämästä rahoituksesta, jota valtio sääntelee voimakkaasti. Osa hyvinvointialueen tuloista on peräisin asiakasmaksuista ja sairaalapalvelujen myynneistä muille sote-alan toimijoille. Lisäksi hyvinvointialue saa julkisista lähteistä erilaista hankerahoitusta, jota se käyttää erityisesti toimintansa kehittämiseen. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen toimintakulut ovat noin kaksi miljardia, eli 2000 miljoonaa euroa vuodessa.

Hyvinvointialueita koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.7.2020. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Väliaikaisen valmistelutoimielimen toiminta käynnistyi heti sen jälkeen. Pohjois-Pohjanmaalla valmistelua on käytännössä tehty jo tätä ennen edellisen sote-uudistuksen vaiheen eli maakuntauudistuksen aikana. Pohjois-Pohjanmaalla valmistelua on edistänyt POPsote-hanke. Esimerkiksi asiakas- ja potilastietojärjestelmäkokonaisuus on ollut yksi keskeinen valmistelun osa-alue POPsote-hankkeessa.

Hyvinvointialueen Väliaikaisen valmistelutoimielimen, eli Vaten tehtäviin kuului keskeisesti järjestämislain 10 §:n mukaiset tehtävät. Sen toimikausi päättyi, kun 23.1.2022 pidetyissä aluevaaleissa valittu aluevaltuusto aloitti työnsä 1.3.2022.

Aluevaltuusto käyttää hyvinvointialueen ylintä päätösvaltaa ja se päättää muun muassa hyvinvointialueen organisaatiosta, hallintosäännöstä, strategiasta sekä palvelua ohjaavasta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelmasta sekä pelastustoimen palvelutasopäätöksestä. Lisäksi aluevaltuusto päättää vuosittain talousarvion, jossa se määrittelee toiminnalliset tavoitteet ja kohdentaa määrärahat eri toiminnoille. Aluevaltuusto päättää vuosittain myös tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille. Tilivelvolliset ovat vastuussa hyvinvointialueen varojen käytöstä.

Hyvinvointialueen organisaatiomalli päätettiin hallintosäännön hyväksymisen yhteydessä ja lautakuntien jäsenet valittiin ensimmäisessä aluevaltuuston kokouksessa.

Keskeiset hyvinvointialueen toimintaa ohjaavat asiakirjat on hyväksytty aluevaltuustossa vuoden 2022 aikana. Hallintosääntö hyväksyttiin 1.3.2022 ja Hyvinvointialueen strategia vuosille 2023-2030 hyväksyttiin 2.5.2022. Keskeiset palvelutuotantoa ohjaavat asiakirjat eli Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämissuunnitelma hyväksyttiin 17.10.2022 ja Pelastustoimen palvelutasopäätös 21.11.2022. Hyvinvointialueen vuoden 2022 talousarvio hyväksyttiin 30.5.2022 ja koko hyvinvointialuekonsernia koskeva konserniohje 2.5.2022.

Aluehallitus on käsitellyt 13.12.2022 Talousarvion 2023 ja taloussuunnitelman 2024-2025 ja aluevaltuusto käsittelee sen 19.12.2022. Monia oheistuksia on hyväksytty käyttöön valmistelun aikana. Esimerkiksi henkilöstökäsikirja on hyväksytty väliaikaisessa yt-elimessä ja sen osana etätyöohje. Aluehallitus on hyväksynyt henkilöstöä koskevat etuudet 7.12.2022 ja viestintäohjeen 13.12.2022. Hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on hyväksytty aluevaltuustossa 21.11.2022 ja aluehallitus on sen pohjalta hyväksynyt Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet 13.12.2022.

Hyvinvointialueen viranhaltijaorganisaatiota on rakennettu heti aluevaltuuston toimikauden alusta lähtien. Hyvinvointialuejohtaja valittiin aluevaltuustossa 21.3.2022 ja toimi- ja tehtäväaluejohtajat aluehallituksessa 5.4.2022. Ennen kesälomakautta johtajatehtävien valintapäätökset oli tehty. Joiltain osin henkilöstön rekrytoinnissa syntyi viiveitä, esimerkiksi pelastustoimen ja ICT-henkilöstön osalta. Vastuualuepäälliköiden ja asiantuntijoiden valinnat ovat edenneet syksyn 2022 aikana, osin valinnat ovat vielä kesken. Sisäisesti on rekrytoitu satoja henkilöitä hyvinvointialueen eri tehtäviin.

Hyvinvointialueen valmistelua on tehty aktiivisesti vuosina 2021 ja 2022. Työmäärä hyvinvointialueen valmistelussa on ollut valtava ja yhteisesti on tunnustettu se, että kaikkia tehtäviä ei ole mahdollista saada valmiiksi vuoden 2023 alkuun mennessä. Monen asian ja tehtävän osalta työ on vielä kesken. Esimerkiksi ICT-kokonaisuuteen on suunniteltu siirtymäaika vuosille 2023-2025, jonka aikana hyvinvointialueen asiakastietojärjestelmän käyttöönotto toteutetaan vaiheittain. Samoin hyvinvointialueen palkkausjärjestelmän rakentaminen vaatii useamman vuoden työstämisen. Työ käynnistyy vuonna 2023 ja kestää arviolta vuoteen 2024 asti.

Toimielimet ovat kokoontuneet 14.12.2022 mennessä seuraavasti (hyvinvointialueen verkkosivuilta saatavilla olevien tietojen mukaan):

- Aluevaltuusto 8 kertaa ja käsitellyt 208 asiaa
- Aluehallitus 26 kertaa ja käsitellyt yli 500 asiaa
- Henkilöstöjaosto 19 kertaa ja käsitellyt 51 asiaa
- Yhteistoimintaelin 19 kertaa
- Tulevaisuuslautakunta 18 kertaa ja käsitellyt 124 asiaa
- Yhdyspintalautakunta 8 kertaa ja käsitellyt 55 asiaa
- Turvallisuuslautakunta 11 kertaa ja käsitellyt 78 asiaa
- Tarkastuslautakunta 12 kertaa ja käsitellyt 109 asiaa

3. Tarkastuslautakunnan väliarviointi

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on muun muassa arvioida, ovatko aluevaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnan työn tarkoituksena on tuottaa aluevaltuustolle tietoa päätöksenteon tueksi ja siten osaltaan edistää hyvinvointialueen kehittämistä. Lisäarvoa tuottava arviointi sisältää toimenpidesuosituksia ja vaihtoehtojen pohdintaa.

Tarkastuslautakunta laatii vuosittain arviointisuunnitelman ja antaa aluevaltuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään aluevaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa aluevaltuustolle muitakin tarpeellisina pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Aluehallitus antaa aluevaltuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunnan väliarvioinnin tarkoituksena on tuoda aluevaltuustolle tiedoksi oma arvionsa hyvinvointialueen valmistelun etenemisestä vuonna 2022 ja mikä on arviointihetkellä olennaisen kriittistä. Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelmaan 2022 sisältyy arviointi aiheesta hyvinvointialueen toiminnan käynnistyminen ja väliraportti on osa tämän arviointiaiheen raportointia. Kokonaisuudessaan arviointi raportoidaan valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa keväällä 2023.

TARKASTUSLAUTAKUNTA ARVIOI

miten hyvinvointialueen valmistautuminen toiminnan käynnistymiseen 1.1.2023 alkaen on sujunut. Väliarvioinnissa haetaan vastauksia erityisesti kahteen arviointikysymykseen:

1. Onko Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen valmistautuminen toiminnan käynnistymiseen sujunut hyvin?
2. Onko keskeiset toiminnan käynnistymiseen liittyvät riskit tunnistettu ja ovatko riskit hallinnassa?

Väliarvioinnin tietolähteinä on käytetty tarkastuslautakunnan kokouksissa ja erillisissä haastatteluissa saatua informaatiota, päätöksentekomateriaalia sekä muuta valmisteluun liittyvää aineistoa. Tarkastuslautakunnalla on ollut käytössä aluehallituksen käsittelyssä 13.12.2022 ollut Talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma 2024-2025. Väliarviointia varten on kuultu ja haastateltu aluehallituksen puheenjohtajaa sekä kuutta keskeistä valmistelussa mukana olevaa viranhaltijaa.

Tarkastuslautakunta käyttää väliarvioinnissaan asteikkoa, jossa

1	= kriittinen ja välitöntä reagointia vaativa asia/tehtävä
2	= kriittinen ja seurantaa vaativa asia/tehtävä
3	= melko varmuudella suunnitellusti etenevä asia/tehtävä
4	= suunnitellusti edennyt asia/tehtävä

4. Kuulemis- ja haastatteluaineiston purku

Tarkastuslautakunta kuuli ja haastatteli aluehallituksen puheenjohtajaa sekä kuutta valmisteluun keskeisesti osallistunutta viranhaltijaa väliarvioinnin tekemistä varten. Aluehallituksen puheenjohtajalle ja viranhaltijoille esitetyt kysymykset poikkesivat joiltain osin toisistaan. Kysymykset esitellään sellaisinaan ja kunkin kysymyksen kohdalle on kirjattu olennaiset kuulemisissa ja haastatteluissa esiin nousseet asiat.

Miten mielestäsi hyvinvointialueen valmisteluun siirtyneen henkilöstön työ on edennyt?

Hyvinvointialueen valmisteluun liittyvästä työmäärä huomioiden valmistelun koettiin edenneen pääosin hyvin. Työtä on ollut paljon, aikataulu on ollut tiukka ja paljon on myös saatu aikaan. Vate-vaiheen valmistelu on ollut ratkaisevan tärkeää, sen myötä päästiin nopeasti liikkeelle.

Keskeinen haaste on ollut se, että osa valmistelijoista on tehnyt valmistelutyötä hyvinvointialueelle oman työnsä ohella osa-aikaisesti. Se tunnistettiin selkeästi henkilöstön työn kuormitustekijäksi ja on heikentänyt myös valmistelun tehokkuutta.

Henkilöstön sitoutuminen on ollut vahvaa ja työtä on tehty esimerkillisesti. Muun muassa työsuunnitelmat, aikataulutus, päätöksentekoaikataulutus on tehty, eli tieto milloin tietyt asiat pitää olla valmiina, on auttanut työkuormaa.

Johtajiksi, palvelualuejohtajiksi, vastuualuepäälliköiksi ja asiantuntijoiksi valittu henkilöstö on ollut avaintehävissä omissa organisaatioissa, heidän osaaminen on vahvaa. Tehtävät ovat olleet työläitä, mutta mielenkiintoisia.

ICT-tehtäviin ei ole saatu riittävää määrää henkilöitä. Työ on kuitenkin sujunut hyvin, vaikka kaikki tehtävät eivät ole edenneet alkuperäisen aikataulun mukaisesti.

Poliittisen johdon ja viranhaltijoiden yhteistyö koettiin hyväksi ja vuorovaikutteiseksi. Luottamushenkilöt ovat antaneet täyden tukensa viranhaltijoiden valmisteluun. Tämän toivottiin myös säilyvän jatkossa.

Onko hyvinvointialueen johtamismalli mielestäsi tarkoituksenmukainen ja toimiva vai tulisiko sitä selkeyttää? Mahdollisia ehdotuksia.

Hyvinvointialueen ns. yksijohtajamalli ja tietyt matriisimaisesti toimivat osat koettiin hyvänä ja toimivana. Toisaalta johtamismallin toimivuutta ei ole tähän mennessä vielä pystytty täysin arvioimaan, koska hyvinvointialueen varsinainen toiminta ei ole vielä käynnistynyt. Toiminnan käynnistyminen tammikuussa tulee näyttämään, miten johtamismalli toimii kokonaisuudessaan.

Tehtävälajohtajien sekä toimialuejohtajien yhteistyön on koettu sujuneen hyvin. Tehtäväkuvat ovat täsmentyneet vähitellen. Eri professiot ovat tyytyväisiä tehtävälajohtajien olemassaoloon. Joiltain osin professioitten rooli eli tehtävälajohtajien rooli näyttäytyy ainakin vielä epäselvänä.

Johtamismalli eroaa esimerkiksi sairaanhoitopiirissä käytössä olleesta mallista. Johtamismallia luonnehdittiin kuntamaiseksi ja kankeaksi ja on koettu, että se on jonkin verran hidastanut operatiivista tekemistä ja vaikeuttanut henkilöstön rekrytointia.

Palvelualueen johtamisen tiivistämistä kolmeen alueellisen johtamisen malliin pidettiin hyvänä. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen organisaatio nähtiin kohtuullisen matalana.

Henkilöstön näkökulmasta johtamisjärjestelmä muuttuu, kun lähiesihenkilöt muuttuvat. Hyvinvointialuejohtaja, toimialuejohtajat, palvelualuejohtajat ja vastuualuejohtajat ovat avainasemassa muutoksen viestinnästä henkilöstölle.

Onko aluevaltuuston ja aluehallituksen asettamat tavoitteet olleet selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Tavoitteiksi mainittiin esimerkiksi hallinnon keventäminen, lähiesihenkilötyön vahvistaminen, peruspalveluiden vahvistaminen, sujuvat hoito- ja palveluketjut, henkilöstön työhyvinvoinnin ja riittävyden turvaaminen, tasapainoinen talous, koko hyvinvointialueen tasapuolinen huomioiminen, alueen väestön yhdenvertaisuus.

Tavoitteet on asetettu valmistelusta ja päätökset ovat poliittisia valintoja. Ne osoittavat suunnan, johon hyvinvointialuetta rakennetaan.

Dialogi aluevaltuuston, aluehallituksen ja viranhaltijajohdon välillä on koettu sujuvaksi ja vuorovaikutteiseksi ja yhteistyö on sujunut hyvin. Tavoitteet on koettu selkeiksi ja pääsääntöisesti hyvin toteutettaviksi. Haasteellisimmiksi tavoitteiksi mainittiin henkilöstön saatavuus ja tasapainoinen talous.

Säästötavoitteet koettiin vaikeiksi toteuttaa. Esimerkiksi ICT-muutosohjelma aiheuttaa päällekkäisiä kustannuksia usean vuoden siirtymäaikana. ICT:n suurin säästöpotentiaali on hyvinvointialueelle siirtyvien päällekkäisten tietojärjestelmien ja ICT-palvelujen tunnistamisessa ja päällekkäisyyksistä luopumisessa, se edellyttää toiminnan päätöksiä.

Hyvinvointialueen ja uuden yliopistosairaalan toimintojen tehokkuuden parantamisessa ja palvelurakenteiden uudistamisessa uusilla teknologioilla ja digitalisaatiolla on vahva rooli. Nämä tavoitteet kasvattavat ICT-kuluja.

Miten valmistelun etenemistä on seurattu hyvinvointialueella?

Kuukausittain pidetyt tilannekuva-palaverit ministeriöiden eli STM, SM ja VM kanssa on koettu hyväksi. ”Tiimerin” seuranta, eli kansallisen tiekartan mukaisten tehtävien etenemisen seuranta on tehty säännöllisesti.

Johtoryhmätyöskentely on vakiintunut ja osa henkilöistä osallistuu useaan eri johtoryhmään, joissa on tehty säännöllistä seuranta.

Aluehallituksen ja lautakuntien työskentely on ollut erittäin tiivistä ja niissä on seurattu valmistelun etenemistä. Aluehallituksen ja lautakuntien yhteistyö on ollut tiivistä viranhaltijajohdon kanssa.

ICT-valmistelun etenemistä on seurattu projekteittain, joita on lähes 100. ICT-muutosohjelmalla on kuukausittain kokoontuva ohjausryhmä. Ohjausryhmän jäsenet ovat organisaation ylimmän johdon edustajia.

Miten eri ministeriöt ja kansalliset työryhmät ovat tukenut alueellista valmistelua?

Kuukausittain tilannekuva-palaverit ministeriöiden eli STM, SM ja VM kanssa ovat tukeneet valmistelua. ”Tiimerin” seuranta, eli alueellisen toimeenpanon tiekartan mukaisten tehtävien etenemisen seurata. Alueellisen toimeenpanon tiekartta ei kaikilta osin vastaa tekemistä ja

tosiasiallista eri toimintojen valmiusastetta. Se on kuitenkin ollut hyvä tarkistuslista, ja seuranta on tehty.

Hyvinvointialuejohtajien, STM, SM ja VM kuukausitapaamiset on toteutuneet elokuusta 2022 alkaen.

HAUS:in hyvinvointialueiden johtoryhmä-valmennus on käynnistynyt. Sote-neuvottelukunta ja pelastustoimen neuvottelukunta ovat toimineet. Lisäksi uutiskirjeet ja materiaalipankit on koettu hyödyllisiksi.

Kansallinen ICT-valmisteluryhmä on ollut tukena muun muassa kansallisen rahoituksen hakemisessa.

Intressi onnistua on yhteinen sekä ministeriöillä että hyvinvointialueilla. Ministeriöt ovat halunneet myös kuulla miten valmistelu etenee ja miten asioita on ratkaistu. Pohjois-Pohjanmaalla ollaan oltu valmistelussa monia muita alueita edellä.

Miltä osin valmistelu on sujunut hyvin?

Uudistuksen välttämättömyys on mielletty hyvin. Sen suhteen ollaan tilanteessa, että on mahdollista onnistua hyvin. On ymmärretty, että entisellä mallilla ei voida jatkaa, toiminnot uudistuvat. Korostuu johtaminen ja uusien ratkaisujen tekeminen.

Organisoituminen ja keskeisten johtajien ja asiantuntijoiden valinnat on onnistuneet.

Hallintosääntö, hankintaohje ja monet muut ohjeistot on saatu päätettyä.

Hyvinvointialuestrategia, sote-järjestämissuunnitelma, pelastustoimen palvelutasopäätös on päätetty ensimmäisten hyvinvointialueiden joukossa, jopa ensimmäisenä koko maassa.

Lainanottovaltuus-neuvottelut sujuivat hyvin.

Suuresta työmäärästä huolimatta työt ovat edenneet. Aluehallitus ei ole joutunut äänestämään. Valmistelulle on annettu vahva tuki.

Missä on ollut eniten haasteita? Miten haasteita on pyritty ratkaisemaan?

Olennaisten asioiden hahmottaminen on keskeistä. Viestinnän suhteen on isona haasteena, että ihmiset ovat perillä siitä, mistä on kysymys. Suurimpia haasteita on palkkojen määrittely ja palkkojen harmonisointi.

Olisi voitu saada enemmän asioita päätöksentekoon, jos olisi ollut enemmän asiantuntijaresursseja, eli työaikaä käytettävissä.

Johdon sihteerityöpanos keväällä 2022 koettiin ongelmaksi. HR-palveluiden erittäin suuri tarve ja siitä johtuva ko. sektorin kuormittuminen.

Henkilöstöjaoston työmäärä ja palkkaukseen liittyvien linjausten haasteellisuus.

Haasteena on ollut keskeisten viranhaltijoiden työajan riittävyys, kun henkilöt ovat tehneet työtä kahdelle eri työnantajalle. Samoin tiukat aikataulut. Ratkaisuna tehtävien priorisointi ja hyvä suunnittelu.

Tietojärjestelmien ja ICT-palvelujen hajanaisuus tulee aiheuttamaan haasteita sekä sote-että pelastustoimen palveluiden järjestämisessä vuoden 2023 alussa. ICT-siirtymäajalle 2023-2025 joudutaan turvautumaan erilaisiin väliaikaisratkaisuihin ja vaiheistuksiin, jotka joudutaan suunnittelemaan ja toteuttamaan lähes yhtä huolellisesti kuin tavoitetilan ratkaisutkin.

Kaikilta osin henkilöstön rekrytointia ei ole pystytty toteuttamaan suunnitellussa aikataulussa. Keväällä ICT- tehtäviä ei saatu avattua sisäiseen ilmoittautumismenettelyyn riittävän ajoissa. Tämä olisi vähentänyt merkittävästi ICT-henkilöstön epävarmuutta omista tulevaisuuden työtehtävistään.

Digitaalisen sote-keskuksen sekä etälääketieteellisen tuen kilpailutusten eteneminen ollut haastavaa.

Onko mielestäsi henkilöstön siirtymiseen liittyviin asioihin kiinnitetty riittävästi huomiota?

Tähän asiaan on kiinnitetty paljon huomiota, muun muassa henkilöstön siirtosopimus, ennakollinen rekrytointi ja yt-prosessiin valmistautuminen mainittiin.

Henkilöstöön ja henkilöstön siirtymiseen liittyviä riskejä mainittiin myös tässä kohdassa, ne on listattu tunnistettujen riskien kohdalla.

Joiltain osin henkilöstön rekrytoinnit ovat viivästyneet, esimerkkeinä pelastustoimi ja ICT-henkilöstö.

Henkilöstöllä on suuri huoli palkanmaksun toimivuudesta vuoden 2023 alusta. HR-ohjeistuksia on koettu puuttuvan ja tehdyt linjaukset ovat muuttuneet. Viestinnän HR:stä organisaation alemmille tasoille on koettu puutteelliseksi.

Oleellista on sitouttava ja yhdistävä johtaminen. Tarvitaan vanhasta poisoppimista ja uuden oppimista, koulutusta.

Onko mielestäsi asiakas- ja potilastietojärjestelmien toimivuuteen kiinnitetty riittävästi huomiota?

Vastaajat kokivat, että asiakas- ja potilastietojärjestelmien toimivuuteen on kiinnitetty riittävästi huomiota. On hyvä, että päätös Esko - asiakas- ja potilastietojärjestelmän hankinnasta on tehty.

Asiakas- ja potilastietojärjestelmästrategia on laadittu. Parhailtaan on käynnissä kirjaamiskäytäntöjen yhtenäistämisen projekti. Järjestelmien vaiheittainen ja modulaarinen käyttöönotto ja uudistaminen nähtiin hyvänä. Tilastointien ja laskutuksen yhdistäminen on huomioitu.

On todettu, että asiakas- ja potilastietojärjestelmiä ei ehditä yhtenäistämään vuodenvaihteeseen mennessä. Hyvinvointialueelle siirtyviin järjestelmiin tehdään välttämättömät muutokset (mm. organisaatitiedot) ja niiden käyttöä jatketaan pääsääntöisesti kuten tähän asti. Siirtymäaikaa on vuodet 2023-2025, jolloin yhteisiä tietojärjestelmiä otetaan käyttöön. Hyvinvointialueella on tammikuussa 2023 yhteensä 18 perusterveydenhuollon tietojärjestelmää, joihin alueen asukkaiden potilastiedot hajautuvat. Alkuvaiheessa asiakas- ja potilastyötä vaikeuttaa se, että potilastietoja ei pääse käsittelemään kuin ao. kunnan/kuntayhtymän asukkaiden osalta, eivätkä tiedot siirry järjestelmien välillä, kun asukkaat muuttavat kunnasta toiseen.

Onko mielestäsi hyvinvointialueen toiminnan käynnistymiselle 1.1.2023 alkaen esteitä/haasteita?

Esteitä ei nähdä olevan, mutta haasteita valtavasti, tulee välttämätöntä siirtymävaihetta. Riskitön siirtyminen asiakkaiden näkökulmasta on tavoitteena. Voi tulla sellaisia asioita, joihin ei ole varauduttu. Viesti on kuitenkin ihmisille se, että asiat hoidetaan, vaikka tulisi ongelmia.

Hyvinvointialueen johto on täydessä toiminta- ja reagointivalmiudessa kaikkiin mahdollisiin ongelmiin, kun muutos tapahtuu tammikuussa. Tapauskohtaisesti pystytään ratkaisemaan eteen tulevat asiat, halutaan hoitaa vastuullisesti.

Henkilöstön saatavuus ja jaksaminen sekä hyvinvointialueen veto- ja pitovoima huolestuttaa. Alkuvuosien taloustilanne on haastava.

Tietojärjestelmien harmonisointi tulee viemään vuosia. Sote-järjestämissuunnitelman toimeenpano tulee olemaan suuri ponnistus. Ennen toimeenpanoa tulee saada kuntoon tietyt kriittiset reunaehdot, kuten digitaaliset sote-keskukset ja etälääketieteen tuen keskus.

Mitä muuta haluat tuoda esiin hyvinvointialueen toiminnan käynnistymisen suhteen?

Viestintään on kiinnitetty huomiota ja viestinnän toivotaan olevan mahdollisimman hyvää, että ihmiset tietävät. Tietoa on jaettu monilla tavoilla, henkilöstölle muun muassa POPup-aamukahvien ja HR-ajankohtaiskatsausten muodossa Teamsin avulla.

Hyvinvointialuejohtaja on osallistunut moniin tilaisuuksiin ja ollut vastaamassa kysymyksiin.

Tällaisessa muutostilanteessa liikkuu paljon huhuja, joita pitää jatkuvasti oikoa.

Eduskuntavaalien, tulevan hallitusohjelman ja hallitusohjelman vaikutus hyvinvointialueen toiminnan käynnistymisvaiheeseen pohdituttaa.

Tarvitaan kärsivällisyyttä, seesteiseen arkeen on matkaa enemmänkin vuosia kuin kuukausia. Vuorovaikutteinen viestintä, avoimuus ja rehellisyys ovat kriittisiä menestystekijöitä. Todettiin myös, että ei saa luvata liikaa.

Päätöksiä ja linjauksia on enemmän kuin konkreettisia ohjeita. Sen vuoksi esihenkilöiden aikaa kuluu paljon aikaa tulkitsemiseen. Monet hallinnolliset prosessit ovat vielä kesken,

mikä hidastaa tekemistä ja johtaa tehottomuuteen. Esimerkkeinä mainitaan jatkodelegointien puuttuminen ja hankintaprosessit.

Mitä keskeisiä riskejä hyvinvointialueen käynnistymiseen liittyy?

Keskeisiksi riskeiksi mainittiin:

- *Henkilöstön saatavuus*
- *Tarve nopealle muutosohjelman toimeenpanolle talouden tasapainottamiseksi*
- *Henkilöstön mukana pysyminen ja sitoutuminen muutosohjelman toteuttamiseen*
- *Tietojärjestelmiin liittyvät riskit*
- *Palkanmaksun oikeellisuus*
- *Avainhenkilöriskit*
- *Henkilöstö voi kokea palvelutuotannon johtamisjärjestelmän muutoksen riskiksi, jos lähiesihenkilöt muuttuvat. Miltä ko. muutos näyttäytyy käytännössä?*
- *Muutoksen laajuus ei ole vielä ehkä realisoitunut henkilöstölle riittävästi.*
- *Esihenkilöiden HR-osaaminen*

Miten riskejä on hallittu?

Riskien hallinnasta todettiin, että aivan oleellista on, että tilannekuva on oikea, pitää olla realistinen kuva, ei haavekuva. Riskien hallintakeinoiksi mainittiin:

- *Vate-vaiheen ripeä valmistelu*
- *Ripeä toimeenpano ja organisoituminen*
- *Valmisteluvastuiden ripeä jakaminen, jolla on pyritty varmistamaan riittävät resurssit*
- *Riskien ennakkollinen tunnistaminen ja ennakkollinen varautuminen*
- *Palkanmaksun oikeellisuutta pyritään varmistamaan muun muassa seuraavilla toimenpiteillä:*
 - *osallistamalla henkilöstö palkanmaksun oikeellisuuden varmistamiseen*
 - *varajärjestelyihin liittyvällä ennakkosuunnittelulla*
 - *siirtyvän henkilöstön tiheällä läpikäynnillä*
 - *palkanlaskentapalvelua tuottavan Monetran kanssa toteutetuilla skenaariotyöpajoilla ja yhteisellä varautumisella.*
 - *Lisäksi mainittiin, että Monetra Oulu Oy on hoitanut noin 13.000 hyvinvointialueelle siirtyvän työntekijän palkanmaksun jo ennen muutosta (mm. PPSHP, RAS, Oulun kaupunki ja osa kunnista) ja*

- *Siirtyvän henkilöstön tietoja on tarkistettu myös Kuntien Hetapalvelut Oy:n kanssa, eli Jokilaaksojen pelastuslaitoksesta ja PPKY Kalliosta siirtyvän henkilöstön osalta*
- *käytössä oleva palkkajärjestelmä on tuttu, se ei vaihdu muutoksen yhteydessä.*
- *Koulutus, opastus, helpdesk, HR asiantuntijat*
- *HR prosessikuvaukset*

- *Henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet tunnistetaan osittain valtakunnallisiksi.*
- *Osaajapooli, rekrytointi- ja resurssipalvelut*
- *Avainhenkilöriskiä on pyritty hallitsemaan varajärjestelyillä, joita on voitu laatia osalle tehtävistä.*
- *On haluttu, että vuodenvaihte näkyy asiakkaille aika pienenä. Esim. järjestämissuunnitelman palvelurakennemuutosten toimeenpanoa ei käynnistetä vielä vuoden 2023 alussa, vaan suunnitelmallisesti vuoden 2023 aikana.*
- *Muutoksesta on viestitty henkilöstölle monin eri tavoin ja viestinnän tärkeyttä korostetaan.*

5. Yhteenveto, johtopäätökset ja suositukset

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen päätöksenteko on ollut ripeää. Sitä on auttanut laaja-alainen ennakkovalmistautuminen ja Väliaikaisen valmistelutoimielimen työn nopea aloitus sekä kattava valmistelutyö. Hyvinvointialueen luottamushenkilöt ja viranhaltijat kokevat, että hyvinvointialueen toimijoilla on yhteinen näkemys uudistuksen tavoitteista ja suunnasta. Nopea eteneminen on mahdollistanut muun muassa sen, että hyvinvointialueen keskeiset ohjaavat asiakirjat on saatu hyväksytyä ensimmäisten hyvinvointialueiden joukossa.

Hyvinvointialueuudistusta on kuvattu välttämättömäksi muutokseksi, jossa keskeistä on toimintojen uudistaminen ja sitouttava ja yhdistävä johtaminen. Väliarviointiin liittyneissä kuulemisissa ja haastatteluissa korostui kolme keskeistä haastetta: henkilöstön saatavuus ja jaksaminen, talouden haasteet ja sopeuttamisen välttämättömyys sekä tietojärjestelmiin ja ICT-henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet. Lisäksi tarve rekrytointien loppuunsaattamisesta sekä päällekkäisten tietojärjestelmien ja ICT-palvelujen tunnistaminen ja päällekkäisyyksistä luopuminen tuotiin esiin erityisesti päätöksenteon tarpeen näkökulmasta. Viestintä nähtiin tärkeänä muutosprosessin onnistumisen kannalta.

Keväällä 2022 aluevaltuustolle annetussa vuoden 2021 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota erityisesti ICT-hankerahoituksen ja osaavan ICT-henkilöstön riittävyyteen. Samoin tarkastuslautakunta arvioi talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävien valmistelujen tulevan olemaan haasteellisia noin 18.000 työntekijän siirtymisen sekä henkilöstöhallinnon ja palkkajärjestelmien yhdenmukaistamisen myötä.

Aluehallitus on antanut tarkastuslautakunnan havaintoihin vastineensa 13.12.2022.

Palkanmaksuvalmiuden turvaamiseksi on tehty useita eri toimenpiteitä.

Palkkausjärjestelmien yhtenäistäminen on iso työ, joka päästään aloittamaan vuonna 2023 ja se kestää vuoteen 2024 saakka. Hyvinvointialue on saanut valtakunnallista lisärahoitusta ICT-muutosohjelmaan 2023-2025 ja myönnetty rahoitus on yhteensä 29,4 milj. euroa. ICT-muutosohjelman kustannukset ovat noin 90 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta toteaa huomionaan, että ICT-muutosohjelmaan saatu rahoitus kattaa tällä hetkellä noin 32,7 % arvioiduista kustannuksista. Eli rahoituksessa on vielä vajetta joulukuun 2022 tilanteessa.

Henkilöstö

Henkilöstöön liittyvän valmistelun keskeisenä tavoitteena on ollut HR-järjestelmien ja palkanmaksuvalmiuden varmistaminen 1.1.2023 alkaen. Asiakokonaisuus vaatii monen yhteistyötahon ja järjestelmätoimittajan tiivistä yhteistyötä. Tarkastuslautakunnan saamien selvitysten perusteella palkanmaksuvalmius on pyritty turvaamaan hyvällä suunnittelulla, ristiintarkistuksilla, yhteisellä varautumisella sekä varajärjestelyillä.

Henkilöstön saatavuuteen liittyvät ongelmat ja haasteet ovat valtakunnallisia. Henkilöstövajauksen vuoksi esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin vuodeosastopaikkoja ja leikkaustoimintaa on jouduttu vähentämään. Nämä haasteet tulevat siirtymään hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta. Hyvinvointialueen on tärkeä varautua henkilöstövajauksen mahdollisiin seurauksiin toiminnassaan.

Hyvinvointialue on käynyt kunnan ja hyvinvointialueen yhteistoimintalain mukaisesti yt-neuvottelut 14.-28.11.2022 Sosiaali- ja terveystalouden järjestämissuunnitelmaan ja Talousarvioon 2023 ja taloussuunnitelmaan 2024-2025 sisältyvien henkilöstöä koskevien muutosten vuoksi. Neuvottelujen tuloksena todettiin, että noin 300 johtamis- ja esihenkilö- sekä asiantuntija- ja sihteeritehtävissä työskentelevää henkilöä jää sijoittumatta hyvinvointialueen tehtäviin. Tavoitteena on löytää heille osaamista ja kokemusta vastaavia tehtäviä.

Henkilöstön työhyvinvointi ja sen tukeminen on tunnistettu tärkeäksi ja henkilöstöpalvelujen työyhteisöpalvelut vastaa tästä kokonaisuudesta. Kokonaisuuteen kuuluu muun muassa henkilöstön työterveyshuollon palvelut, jotka tuottaa toiminnan alkuvaiheessa kuusi eri palvelutuottajaa. Luottamushenkilöjärjestelmä ja työsuojelutoiminta on organisoitu ja toiminta alkaa uudessa muodossa 1.4.2023.

Työterveyslaitos toteuttaa tutkimuksen Mitä kuuluu hyvinvointialueen valmistelijoille ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue on mukana tutkimuksessa. Sen tulokset valmistuvat keväällä 2023.

Hyvinvointialueuudistuksen toimeenpanossa henkilöstön rooli on keskeinen ja hyvinvointialueen tavoitteena on vahvistaa lähiesihenkilötyötä. Henkilöstöhallinnon tarjoama tuki esihenkilöille on keskeistä, jotta henkilöstöhallinnolliset asiat sujuvat arjen tasolla kaikissa työyksiköissä vuoden 2023 alusta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- Henkilöstön saatavuuteen liittyviin riskeihin tulee varautua.
- Johtamisen ja esihenkilötyön osaamisen kehittäminen ja kouluttaminen on tärkeää.

Talous

Hyvinvointialueen talousarvio ei sisällä toiminnallisia tavoitteita vuodelle 2022, joten tässä väliarvioinnissa ei ole voitu arvioida valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista talousarvion pohjalta.

Vuoden 2022 talousarvion toteutumisesta on raportoitu aluehallituksessa 4.10.2022 ja aluevaltuustossa 17.10.2022. Raportointi tehtiin ajalta 1.1.-31.8.2022 ja siinä ennakoitiin, että talousarvio toteutuu vuonna 2022 suunnitellusti. Tarkastuslautakunnan saamien tietojen pohjalta talousarvio on toteutumassa suunnitellusti. Vuodelle 2022 myönnettyä hankerahoituksesta jää osa käyttämättä ja rahoitusta siirretään vuodelle 2023.

Talousarvion kustannuspaikkarakennetta muutettiin kesken tilikauden ja sen vuoksi kulut eivät ole kirjautuneet kaikilta osin suunnitelluille kustannuspaikoille. Tämän vuoksi talouden seuranta ja raportointia vuonna 2022 on pystytty tekemään vain kokonaisuuden eli hyvinvointialueen tasoisesti.

Hyvinvointialue joutui käymään lainanottovaltuuteen liittyvät neuvottelut valtiovarainministeriön kanssa vuonna 2022, jotta se pystyy rahoittamaan rakenteilla olevan Tulevaisuuden sairaalan OYS 2030. Valtiovarainministeriö päätti 22.9.2022 hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamisesta kolmella ehdolla:

1) Lainanottovaltuutta on mahdollista käyttää ainoastaan investointeihin ja investointeja vastaaviin sopimuksiin, jotka ovat hyvinvointialueesta annettussa laissa tarkoitettulla tavalla välttämättömiä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen

jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi. Hyvinvointialueen tulee varmistaa ennen investointien ja investointeja vastaavien sopimusten toteuttamista niiden laissa edellytetty välttämättömyys sekä se, että investointitarvetta ei voida kattaa muulla tavoin kuten pitkäaikaisen lainan sijaan rahavaroilla, avustuksilla, hankerahoituksella tai muulla rahoituksella.

2) Hyvinvointialue tekee toiminnallisen ja taloudellisen uudelleenarvioinnin Tulevaisuuden sairaala OYS 2030 -hankkeen vaiheen 2 käynnistämättä olevasta osasta (C-rakennus, logistiikkakeskus, pysäköintilaitos) ennen hankkeen käynnistämistä.

3) Hyvinvointialue laatii ja toimittaa valtiovarainministeriölle 31.10.2022 mennessä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman, joka varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn pitkällä aikavälillä ja turvaa lakisääteiset palvelut. Ohjelma sisältää palvelujen tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja niiden mitattavissa olevat taloudelliset vaikutukset. Valtiovarainministeriö voi hylätä ohjelman tai edellyttää ohjelman täydentämistä, jos on ilmeistä, että toimenpiteet eivät ole riittäviä lainanhoitokyvyn varmistamiseksi. Ilmoitus ohjelman hylkäämisestä tai tarpeesta täydentää ohjelmaa tulee antaa hyvinvointialueelle 30.11.2022 mennessä. Hyvinvointialue voi täydentää ohjelmaa valtiovarainministeriön käsittelyn perusteella 31.12.2022 mennessä. Hyvinvointialue raportoi ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue on toimittanut valtiovarainministeriölle 31.10.2022 tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman aluevaltuuston 17.10.2022 hyväksymän järjestämissuunnitelman.

Valtiovarainministeriö on pyytänyt 28.11.2022 hyvinvointialuetta antamaan lisäselvityksen siitä, miten tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman avulla varmistetaan hyvinvointialueen lainanhoitokyky pitkällä aikavälillä. Selvityksessä tulee esittää ainakin rahoituslaskelman ennuste sekä talouden tunnuslukujen tavoitteelliset arvot. Ennusteen aikaväli voi olla taloussuunnitelmakautta pidempi, jos alueen lainanhoitokyvyn ennakoidaan paranevan suunnitelmakautta pidemmällä aikavälillä. Tässä tapauksessa tulee esittää myös tuloslaskelman ennuste vastaavalta aikaväliltä. Lisäksi hyvinvointialueen tulee kuvata, millaisia riskejä järjestämissuunnitelman toteuttamiseen liittyy alueen omassa päätöksenteossa ja toiminnassa. Lisäselvitys tulee toimittaa valtiovarainministeriölle 31.12.2022 mennessä.

Hyvinvointialue esittää lisäselvitykset Talousarviossa 2023 ja taloussuunnitelmassa 2024-2025, joka käsitellään aluevaltuustossa 19.12.2022.

Vuonna 2023 hyvinvointialueen toimintakulut tulevat olemaan noin kaksi miljardia, eli 2000 miljoonaa euroa. Jotta suuruusluokka olisi helpompi hahmottaa, sitä on tarkoituksenmukaista tarkastella pienempiin kokonaisuuksiin jaettuna.

Hyvinvointialueen taloustilanne on erittäin haastava ensimmäiset toimintavuodet. Talouden sopeuttamistoimenpiteet ovat tarpeen talouden tasapainottamiseksi valtion myöntämän rahoituksen mukaiselle tasolle. Lisäksi valtiovarainministeriö edellyttää talouden sopeuttamista lisälainanottovaltuuden vakuutena.

Hyvinvointialueen maksuvalmius on turvattu lyhytaikaisilla tililimiiteillä sekä kuntatodistusohjelmalla aluevaltuuston 17.10.2022 päättämän varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteiden mukaisesti.

Tietojärjestelmät ja ICT-kokonaisuus

Hyvinvointialueen tietojärjestelmiin ja ICT-palveluihin liittyvät asiat ovat merkittävältä osalta vielä työn alla hyvinvointialueen varsinaisen toiminnan käynnistyessä vuoden 2023 alussa.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue on päättänyt hankkia yhtenäisen Esko - asiakas- ja potilastietojärjestelmän Esko Systems Oy:ltä. Uuden järjestelmän käyttöönotto tapahtuu vaiheittain vuosina 2023-2025. Siirtymävaiheen aikana käytössä tulee olemaan useita eri järjestelmiä ja ratkaisuita ja se tulee vaikeuttamaan potilastietojen käyttöä hyvinvointialueella vielä usean vuoden ajan.

Samoin työntekijöiden pääsyssä yhteiseen sisäiseen tietoverkkoon sekä yhteisesti käytettäviin hallinnon, henkilöstö- ja taloushallinnon järjestelmiin voi olla hankaluuksia alkuvuonna 2023.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- ICT-henkilöstön rekrytoinnit tulee varmistaa, jotta ICT-organisaation toimintakyky on turvattu.

Sopimusten hallinta

Hyvinvointialueen hallinnon kokonaisuudesta tarkastuslautakunta nostaa tässä väliraportissa esiin hyvinvointialueelle siirtyvät sopimukset. Hyvinvointialueelle siirtyy runsaasti sopimuksia Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiristä sekä alueen kunnista ja sote-kuntayhtymistä. Aluevaltuuston tulee hyväksyä kaikki siirtyvät sopimukset tai delegoida asiaa edelleen. Aluevaltuusto on jo hyväksynyt suurimman osa siirtyvistä sopimuksista. Alueen kunnat ovat ilmoittaneet siirtyviä sopimuksia vielä marras- ja joulukuussa 2022 ja kaikkia sopimuksia ei ehditä käsitellä kaikkia sopimuksia ennen vuodenvaihdetta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- Siirtyvien sopimusten läpikäynti on tärkeää saattaa loppuun.
- Sopimushallintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska sillä on merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia.

Viestintä

Viestintäohjeen mukaan viestinnän tehtävänä on viestiä hyvinvointialueen toiminnasta palveluista ja päätöksistä ymmärrettävästi ja luotettavasti.

Organisaation koko ja viestintätarpeiden monitahoisuus luovat haasteita siihen, että eri sidosryhmät ja viestinnän kohderyhmä tavoitetaan. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen viestintää on suunniteltu monipuolisesti eri sidosryhmien tarpeet huomioiden.

Hyvinvointialueen oheisnimi Pohde on otettu käyttöön syksyn 2022 aikana. Julkisten verkkosivujen kehittäminen ja organisaation sisäisen tietoverkon, intran kehittäminen on käynnissä.

Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä, että

- viestintä on avointa ja laajaa ja että se tavoittaa kohderyhmät.

Hyvinvointialueen riskienhallinta

Vuonna 2022 hyvinvointialueen riskienhallinta ei kokonaisuudessaan ole ollut vielä tarkoituksenmukaisella tasolla. Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan riskienhallinnan tilannetta ollaan parhaillaan edistämässä ja ohjeistusten ja riskienhallinnan ohjelmiston käyttöönoton myötä riskien hallinnan tilanne on paranemassa vuonna 2023.

Tarkastuslautakunta näkee hyvänä, että riskienhallintaan on kiinnitetty huomiota.

Tarkastuslautakunnan tietoon ei ole kuulemisissa tai haastatteluissa tullut valmistelusta sellaisia keskeneräisiä asioita, joiden etenemistä ei olisi edistetty. Kuulemisissa ja haastatteluissa ei myöskään tullut esiin esteitä, minkä vuoksi hyvinvointialueella ei olisi mahdollista käynnistää varsinaista toimintaa 1.1.2023. Haasteita, ratkaistavia asioita ja keskeneräisiä tehtäviä on kuitenkin edelleen paljon.

Tarkastuslautakunnan arviointi siitä, mikä on olennaisen kriittistä ja miten eri osa-alueet sijoittuvat neljässä eri kriittisyysluokassa esitetään alla olevassa taulukossa.

Kriittinen ja välitöntä reagointia vaativa asia/tehtävä	1
<ul style="list-style-type: none"> - Palkanmaksun sujuvuus - Henkilöstön rekrytointien loppuunsaattaminen - Tietojärjestelmien ja ICT-organisaation toimintakyvyn varmistaminen - Henkilöstön saatavuuteen liittyviin riskeihin varautuminen - Johtamisen ja esihenkilötyön kehittäminen - Avoin ja laaja kohderyhmät tavoittava viestintä 	
Kriittinen ja seurantaa vaativa asia/tehtävä	2
<ul style="list-style-type: none"> - Siirtyvien sopimusten läpikäynnin loppuunsaattaminen - Riskien systemaattinen kartoitus ja hallinta - Palkkausjärjestelmien yhtenäistäminen 2023-2024 	
Melko varmuudella suunnitellusti etenevä asia/tehtävä	3
<ul style="list-style-type: none"> - Talousarvion 2022 toteutuminen - Lisälainanottovaltuuksien saaminen 	

Suunnitellusti edennyt asia/tehtävä	4
<ul style="list-style-type: none">- Hyvinvointialueen organisoituminen aluevaltuuston toimikauden alusta lähtien- Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden yhteinen näkemys ja suunta- Toimintaa ja palvelutuotantoa ohjaavien asiakirjojen hyväksyminen- Organisaation rekrytoinnit ylimmän johdon, toimi-, tehtävä- ja palvelualuejohtajien osalta	

VASTAUKSINA VÄLIARVIOINNIN ARVIOINTIKYSYMYKSIIN

tarkastuslautakunta toteaa

kysymykseen 1. Valmistelu on sujunut Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella kokonaisuus huomioon ottaen hyvin.

kysymykseen 2. Kaikilta osin riskienhallinta ei ole ollut tarkoituksenmukaisella tasolla vielä vuonna 2022.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue on lähtenyt toteuttamaan kokonaisvaltaista uudistusta, jossa se uudistaa palveluverkkoa ja palvelutuotantoa tarpeenmukaisten palveluiden ja valtiolta saadun rahoituksen mukaiselle tasolle. Hyvinvointialueen päätöksentekoaikavälissä on pystytty tekemään päätöksiä nopeasti. Yhteistyö luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kesken on koettu sujuvaksi ja vuorovaikutteiseksi.

Viranhaltijoille ja muulle valmistelussa mukana olevalle henkilöstölle mittavien asiakokonaisuuksien nopea valmistelu on tarkoittanut merkittävää työkuormaa. Merkittävä osa valmistelijoista on tehnyt valmistelutyötä osa-aikaisesti oman päätyönsä ohella.

Monet asiat ja tehtävät eivät kuitenkaan ole valmiita vuoden 2023 alussa, vaan valmistelutyö jatkuu monelta osin edelleen vuonna 2023. Vuodenvaihteessa monen valmistelua tehneen henkilön työpanos siirtyy kokonaan hyvinvointialueelle ja siten työn voi olettaa selkeytyvän, kun se jatkossa kohdistuu yhteen organisaatioon.

Keskeisiä riskejä on tunnistettu ja niitä pystytään nimeämään. Haastatteluissa ja kuulemisissa tuotiin myös esiin joitakin riskien hallintaan liittyviä konkreettisia toimenpiteitä, kuten palkanmaksun varmistamiseen liittyviä useita erilaisia toimenpiteitä. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että riskienhallintaa ollaan parhaillaan kehittämässä mm. ohjeistusten osalta. Lisäksi hyvinvointialueelle ollaan hankkimassa erillistä työkalua riskienhallinnan tueksi.

Tarkastuslautakunta esittää, että sekä aluevaltuusto että operatiivinen organisaatio ottavat huomioon tässä arviointiraportissa esitetyt huomiot päätöksenteossa ja toiminnassa.

6. Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma 2022

Tarkastuslautakunnan hyväksymä arviointisuunnitelma vuodelle 2022 sisältää seuraavat erityiset arviointiaiheet:

- Strategian toimeenpano
- Hyvinvointialueen toiminnan käynnistyminen
- Henkilöstötilanne ja henkilöstön riittävyyden turvaaminen toiminnan käynnistyessä
- Talouden tilanne ja taloudelliset lähtökohdat hyvinvointialueen käynnistyessä
- Talousarvion laadinta vuodelle 2023 ja taloussuunnitelma vuosille 2024-2025

Tarkastuslautakunta on väliarvioinnissaan arvioinut vain osaa vuoden 2022 arviointiin liittyvistä asioista. Tarkempi analyysi tilikautta 2022 koskevasta toiminnan ja talouden toteutumisesta ja johtopäätöksistä esitetään tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa, joka annetaan aluevaltuustolle keväällä 2023. Tarkastuslautakunta arvioiti hyvinvointialueen toiminnan käynnistymisestä ulottuu myös alkuvuoteen 2023, kun hyvinvointialueen varsinainen toiminta on käynnistynyt.